

MMT
 Mechelen

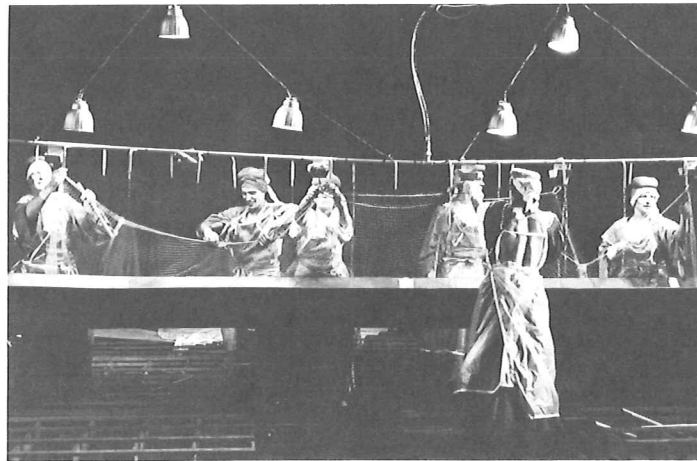
De moeder van David S

De erg jonge zoon David is aan drugs verslaafd. Pas wanneer er te veel geld wordt afgesnoept om aan spul te geraken, wordt de ziekte zichtbaar. Hoe moet de familie, vooral de moeder, reageren op de gedragingen van zo'n chanterende zoon. Dat familieproces en het mogelijke redmiddel beschreef Yvonne Keuls in haar boek. Drie jaar later maakte ze er een theaterversie van, die ze zelf is gaan aanbieden bij het MMT. Dat is geen toeval. MMT heeft vroeger reeds haar *Jan rap en zijn maat* gespeeld, MMT betekent ook een garantie voor een lange speeltijd in Vlaanderen en in Nederland. Zowel Yvonne Keuls als MMT werken vanuit, jawel, een sociale bewogenheid. Daarbij liever geen analyse, wel het beschrijven van moeilijke toestanden, die kunnen leiden tot drama's. Daarom worden de boeken van Yvonne Keuls bestsellers, daarom zijn de theaterproducties van het MMT volkstoneel.

Volkstoneel betekent dat de toeschouwer zich kan identificeren met de personages die het verhaal doen ontwikkelen, maar impliceert tegelijkertijd een stijl die rechtstreekse herkenbaarheid in de hand werkt. Van zulk toneel kon *De moeder van David S* een schoolvoorbeeld zijn. Bij volkstoneel moeten acteurs gekozen worden omwille van type-casting. Men trekt het juiste pak aan en men gaat spelen vanuit de directe betrokkenheid bij het gegeven. Daarom bereikt Heddie Suls als moeder van David wonderen van echtheid. Zij doet de toeschouwer naar de zakdoek grijpen. Daarom gaat het personage van Luc Springuel als David volledig de mist in. Iedereen verwacht nu eenmaal een magere junkie. Maar ook bij de ontwikkeling van het verhaal had regisseur René Verreth beter moeten luisteren naar schrijfster Yvonne Keuls. Nadat zij het hele repetitieproces had bijgewoond, geschraapt en herschreven, wou ze tenminste een reeks try-outs. Zodat de reacties van de toeschouwer op het hele verloop van de 23 scènes konden uitgetest worden. Yvonne Keuls weet waarom en hoe ze o.a. bestsellers schrijft. Het MMT weet waarom het volkstoneel brengt, maar nog altijd niet hoe.

Pol Arias

DE MOEDER VAN DAVID S
 auteur: Yvonne Keuls; groep:
 MMT; regie: René Verreth; decor:
 Frans Dijk; spelers: Agnes De
 Nul, Mandus De Vos, Tuur De
 Weert, Jos Geens, Tessa
 Moerenhout, Heddie Suls, Luc
 Springuel, Jenny Tanghe, Jaak Van
 Assche, Hilde Van Haesendonck e.a.

Fastes Foules (l'Ymagier Singulier) — Foto Pepi Nacci

l'Ymagier Singulier Brussel

Fastes-Foules

Een groepje jonge acteurs komt in Brussel samen en zet een produktie op van *The Monk*. Daarna besluiten ze verder te werken. Ze willen met een dertigtal mensen een groot avontuur beginnen: de romancyclus van Zola *Les Rougon-Macquart* tot een toneelstuk verwerken. Het project lijkt waanzinnig, want Zola's werk beslaat honderden bladzijden tekst. Maar de zoete waanzin van deze jonge mensen gaat nog verder. Ze besluiten naar Italië te trekken, en vinden daar in de buurt van Milaan een leegstaande fabriek. Daarin zullen ze het gegeven van Zola plaatsen. Ze vinden er ook ijzeren objecten, grote metalen kaders. Met het gevonden materiaal wordt de produktie opgebouwd. Het kost hen alles bij elkaar een jaar. Van de dertig mensen blijven er na verloop van tijd een vijftiental over. Maar de arbeid gaat door, en de produktie komt er. De Italiaanse pers is enthousiast.

Daarop volgt de trek naar het Noorden. Deze theateravonturiers zijn ook erg vindingrijk. Ze ontdekken en krijgen het leegstaande legerarsenaal in Etterbeek. Ze laten hun tonnen decors uit Italië overkomen. Zoals blijkt, kunnen ze niet alleen een produktie op poten zetten, maar weten ze ook gemakkelijk geld bijeen te krijgen, want tot op dat ogenblik gaat alles zonder subsidies. Dan komt de première in Brussel in de maand september. En wat valt er te bekijken? Eén van de merkwaardigste theaterproducties die in België werden opgezet. Niets meer, niets minder.

Van Zola's tekst is er weinig overgebleven. Alleen een reeks basis-situaties. De roman *Au Bonheur des dames*, waarin het gaat over de lotgevallen van een kledingzaak voor dames, wordt b.v. gereduceerd tot een scène van een twintigtal minuten, waarbij het opbouwen van de scène nog het meeste tijd in beslag neemt.

Van het lange gedetailleerde, naturalistische verhaal (450 pagina's) blijven er een paar kernsituaties over: een klant steelt en wordt vernederd door de eigenaar, maar als diens liefje verschijnt, kan het geld niet op en wordt hij de speelbal van al haar grillen.

In de plaats van de tekst komt het spektakel. l'Ymagier Singulier heeft de ruimte op een erg ingenieuze manier gebruikt. De toeschouwers worden eerst in een doolhof binnengelaten en in groepjes van tien in kamertjes achtergelaten. De eerste scène speelt zich af met één acteur of actrice: het wakker worden en opstaan. Daarna verdwijnen de wanden de lucht in, en ontdekt het publiek pas de enorme ruimte. Alle stoelen worden verplaatst (een kleine charge van het publiek naar de beste plaatsen), en plots zit men midden in een wasserij, met echte zinken bakken, met water, en de arbeid wordt reëel uitgevoerd. Het gebeuren brengt een afwisseling tussen zuiver fysieke actie en gesproken tekst. Er wordt voor, middenin, achter en ook met het publiek gespeeld. Op zeker ogenblik gaat het in het stuk over het lief van een van de wassers. Iemand kent zijn naam, maar wil het niet verklappen. Tenslotte fluistert zij de naam in het oor van een toeschouwer. De acteurs bestormen de man, en eisen de naam. Wonderlijk moment van gecontroleerde improvisatie. Na het wastaferaal trekken de spelers zich onder een tent terug: ze zitten in een stoombad na de arbeid. Het publiek wordt weer naar een ander speelveld meegenomen. Het ontdekt nu pas de diepe as van het arsenaal. Aan de andere kant merkt het tot zijn verbazing dat, nu het spektakel al een uur bezig is, nog een groep toeschouwers wordt toegelaten. Vanaf dit ogenblik volgt men zijn vertoning en tracht men te bedenken wat de anderen, de laatkomers, er van zullen maken: de tent, met zijn vreemd licht en zijn wolken stoom kan voor hen slechts een poëtische, vreemde, abstracte, droomachtige betekenis hebben.

Dan verplaatst de actie zich naar een fabriek: er wordt zware fysieke

arbeid geleverd met grote ijzeren kaders. Maar hier wordt ook de esthetische optie van het ganse spektakel duidelijk: de arbeid is echt (hyperrealisme van zwetende acteurs) maar ook zinloos. Er wordt geen fabriek gemimeerd. Hier wordt de werksfeer opgeroepen. Het realisme wordt altijd esthetisch aangewend om een meerwaarde aan betekenis en intensiteit te verkrijgen.

Het verrassende is dat deze keuze tot in de laatste details gerealiseerd wordt. De kostuums, b.v., zijn nooit kopieën, maar telkens suggesties. De acteurs zelf worden ook seksueel onduidelijk: eerst zijn het allemaal vrouwen, maar geen enkele mannelijke acteur doet een vrouw na. Dan wordt iedereen mannelijk: elk arbeidersteam bestaat uit een mannelijk en vrouwelijk acteur. De acteur als hermafrodit. Pas later volgt de scheiding der sexen.

Na de fabrieksscene volgt er een wonderlijk poëtisch verhaal van koppeltes in de regen (met echt water, met echte paraplu's: maar het water komt duidelijk uit kraantjes, de paraplu's zijn duidelijke theaterobjecten; alweer dezelfde consequente, esthetische spanning). De situaties worden nu minder algemeen en langzamerhand onderkent de toeschouwer een plot: Virginie is een meisje dat haar seksuele aantrekkingskracht gebruikt om hoger op te komen. Elke volgende stap in het verhaal brengt ons een trapje hoger in de maatschappij. Ze ontsnapt aan de arbeidersklasse en wordt een verleidelijke vrouw bij de bourgeoisie. We krijgen een groot verjaardagsfeest, nadat we als publiek in de lengte van de as werden geplaatst. Een overvolle feesttafel daalt uit de nok van het arsenaal. Tenslotte strikt Virginie de rijke eigenaar van een modezaak, en laat hem naar haar pijpen dansen. Deze scène wordt afgesloten met een zeer mooie modeshow, met erg inventieve suggesties van oogstrelende klederen.

Daarop komen de acteurs groeten voor de eerste groep toeschouwers. De andere groep (die al die tijd gescheiden is gebleven) kijkt toe. Na het applaus is er plots een ontploffing. Acteurs in paniek komen op groep één afgevlogen, en nemen hen weer mee naar een andere kant van het gebouw. Men verdwijnt in een tunnel van witte lakens, en voor men het goed weet, staat men op straat: voor groep één is het afgelopen, groep twee krijgt nog een uur theater.

Wat kan men hier allemaal aanstippen? Vooreerst de enorme zin voor theatraaliteit. Het gebruik van de ruimte, het licht, de objecten, de geluiden en de muziek levert een groot theaterfeest op. Daarnaast ziet de toeschouwer een reeks van theaterproblemen, die hij van andere theatermakers kent. De toeschouwers opgesplitst in kamertjes kent men van Ronconi, het publiek dat van plaats verandert is de truk van Schechner, de theaterruimte waar publiek en acteurs door elkaar lopen, was al te